

Streszczenie

Dysertacja doktorska „*Prawo o bluźnierstwie jako przeszkoda w dialogu międzyreligijnym w Pakistanie*” podejmuje problem istniejących w ustawodawstwie pakistańskim regulacji, które pozwalają na ściganie, sądzenie oraz karanie przestępstw naruszających świętość i powagę islamu.

W Pakistanie istnieje kontrowersyjne prawo o bluźnierstwie, które karze osoby, które obrażają lub profanują islam, jego proroka Mahometa lub Koran. Zgodnie z artykułem 295-298C pakistańskiego kodeksu karnego, osoba skazana za bluźnierstwo może zostać skazana na dożywocie lub karę śmierci. Prawo to ma swoje korzenie w czasach kolonialnych, kiedy to podczas rządów brytyjskich wprowadzono przepisy karzące osoby obrażające religię innych ludzi. Po uzyskaniu przez Pakistan niepodległości, władze pakistańskie wprowadziły nowe przepisy karzące bluźnierstwo, które obejmowały m.in. obrażanie islamu i jego proroka.

Jednym z problemów związanych z tym prawem jest to, że często jest ono nadużywane do celów politycznych i osobistych. Często dochodzi do fałszywych oskarżeń o bluźnierstwo, które są skierowane przeciwko mniejszościom religijnym lub osobom, które wyrażają kontrowersyjne opinie. Ponadto, osoby oskarżone o bluźnierstwo są często nękanie i zastraszane przez fanatyczne grupy, co prowadzi do napięć społecznych i bezprawia. W ostatnich latach pojawiły się głosy krytykujące to prawo i domagające się jego zmiany lub zniesienia. Organizacje broniące praw człowieka uważają, że prawo o bluźnierstwie narusza wolność słowa i wyznania oraz przyczynia się do dyskryminacji i prześladowania mniejszości religijnych w Pakistanie.

Autor podejmuje się całościowej analizy, którą rozpoczyna od przedstawienia rysu historycznego, który zawiera najważniejsze informacje dotyczące powstania Pakistanu (*rozdział pierwszy*). Wskazuje na kontekst geopolityczny tego procesu: Pakistan powstał jako państwo, które miało zapewnić muzułmanom zamieszkującym Indie swobodę w dziedzinie religijności. Przedstawione zostają również przemiany polityczne, jakie zaszły od 1947 roku poprzez okres rządów generała Zia-ul-Haqa (czas największej islamizacji) aż do czasów współczesnych, jak również ustrój polityczny kraju. Opisany tu został również proces formowania społeczeństwa, na który olbrzymi wpływ miały przesiedlenia ludności muzułmańskiej z Indii do nowo powstałego państwa, dedykowanego głównie wyznawcom islamu. Zaprezentowano strukturę etniczną, demograficzną i społeczną Pakistanu.

Kolejnym etapem jest przedstawienie mozaiki religijnej Pakistanu (*rozdział drugi*). Jest to kluczowe dla zrozumienia powodów konfliktów i napięć na tle religijnym. Autor nie tylko przedstawia i charakteryzuje główne wyznania obecne w Pakistanie, ale co ważne wskazuje na różnice doktrynalne obecne w samym Islamie. Jest to bardzo ważne, gdyż częstym uproszczeniem jest przedstawianie Islamu jako monolitu. Takie ujęcie tematu pozwala zrozumieć proces kształtowania się kolejnych ustaw, w tym omawianego „prawa o bluźnierstwie”.

Następnie przedstawione zostają w syntetyczny sposób zapisy prawne dotyczące „prawa o bluźnierstwie” (*rozdział trzeci*). Autor przybliży historię kształtowania się najważniejszych ustaw państwa pakistańskiego, począwszy od Konstytucji (opisując wszystkie jej nowelizacje), poprzez główne umowy międzynarodowe i Pakistański Kodeks Karny, aż do artykułów 295 - 298-C tego kodeksu, stanowiących główny trzon „prawa o bluźnierstwie”.

Następny rozdział ukazuje „prawo o bluźnierstwie” w zestawieniu z wybranymi, podstawowymi prawami człowieka. Układ każdego z paragrafów pozwala zrozumieć najpierw samo prawo i jego źródło w ustawodawstwie międzynarodowym, a następnie, jak w konkretny sposób (poprzez studium przypadków), poszczególne przepisy tych kontrowersyjnych ustaw, łamią prawa ludzi i uniemożliwiają dialog międzyreligijny.

W ostatnim rozdziale autor opisuje działania wspólnot i organizacji międzynarodowych walczących o prawa człowieka w świecie, które monitorują na bieżąco sytuację mniejszości religijnych w Pakistanie. Ta część pracy wskaże również na zaangażowanie Kościoła katolickiego i innych wspólnot kościelnych w ochronę tych praw i rozpowszechnianie informacji w świecie o konsekwencjach funkcjonowania „prawa o bluźnierstwie”. W oparciu o teksty rezolucji Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz propozycje przemian w pakistańskim prawie wypracowane przez inne instytucje narodowe i międzynarodowe, autor pragnie uzasadnić tezę, iż dopóki nie zostanie zniesione, bądź radykalnie zmienione „prawo o bluźnierstwie”, nie jest możliwy konstruktywny dialog międzyreligijny.

Praca daje panoramiczny obraz omawianego problemu, wskazuje na jego historyczne i kulturowe podstawy. Daje także systematyczny przegląd udokumentowanych przypadków, które pokazują jak obowiązujące prawo jest wykorzystywane w sytuacjach konfliktowych, co stanowi jawne nadużycie. Dysertacja staje się także apelem o walkę w zakresie zmiany takich niesprawiedliwych rozwiązań. Koniecznym jest wywieranie presji na arenie międzynarodowej, aby definitywnie zmienić niesprawiedliwe prawo, stające się tak często powodem nadużyć.

A. Feroz Anwar

- Summary

The doctoral dissertation "*The blasphemy law as an obstacle to interreligious dialogue in Pakistan*" addresses the problem of existing regulations in Pakistani legislation that allow the prosecution, trial and punishment of crimes that violate the sanctity and dignity of Islam.

Pakistan has a controversial *blasphemy law* that punishes those who insult or profane Islam, its prophet Muhammad or the Koran. According to the articles 295-298C of the Pakistan Penal Code, a person convicted of blasphemy can be sentenced to life imprisonment or death penalty. This law has its roots in colonial times, when laws were introduced during the British rule to punish people who would insult other people's religion. When Pakistan gained independence, the Pakistani authorities introduced new laws punishing blasphemy, which included insulting Islam and its prophet.

One of the problems with this law is that it is often misused for political and personal purposes. False accusations of blasphemy are often made against religious minorities or people who express controversial opinions. Moreover, those accused of blasphemy are often harassed and intimidated by fanatical groups, leading to social tensions and lawlessness. In recent years, there have been voices criticizing this law and demanding its change or abolition. Human rights organizations believe that the blasphemy law violates freedom of speech and religion and contributes to discrimination and persecution of religious minorities in Pakistan.

The author undertakes a comprehensive analysis, which begins with the presentation of a historical outline, which contains the most important information about the creation of Pakistan (*chapter one*). He points at the geopolitical context of this process: Pakistan was established as a state that was supposed to provide Muslims living in India with freedom in the field of religion. The political changes that have taken place since 1947 through the period of the rule of General Zia-ul-Haq (the time of the greatest Islamization) until modern times are also presented, as well as the political system of the country. It also describes the process of forming a society, which was greatly influenced by the resettlement of the Muslim population from India to the newly created state, dedicated mainly to the followers of Islam. The ethnic, demographic and social structure of Pakistan is presented.

The next stage is the presentation of Pakistan's religious mosaic (*Chapter Two*). This is crucial to understanding the causes of religious conflicts and tensions. The author does not

only present and characterize the main religions in Pakistan, but also points out the doctrinal differences present in Islam itself. This is very important, as there is often a simplification to present Islam as a monolith. Such an approach to the subject allows us to understand the process of shaping subsequent laws, including the *blasphemy law* itself.

Next, the legal provisions concerning the *blasphemy law* are presented in a synthetic way (chapter three). The author illustrates the history of shaping the most important laws of the Pakistani state, starting from the Constitution (describing all its amendments), through major international agreements and the Pakistan Penal Code, to articles 295 - 298-C of this code, which constitute the core of the *blasphemy law*.

The next chapter presents the *blasphemy law* in comparison to selected basic human rights. The structure of each paragraph makes it possible to understand first the law itself and its source in international legislation, and then how in a specific way (through case studies) individual provisions of these controversial laws violate people's rights and prevent interreligious dialogue.

In the last chapter, the author describes the activities of international communities and organizations fighting for human rights in the world which monitor the situation of religious minorities in Pakistan on an ongoing basis. This part of the work will also indicate the involvement of the Catholic Church and other church communities in the protection of these rights and the dissemination of information in the world regarding the consequences of the functioning of the *blasphemy law*. Based on the texts of the United Nations resolutions and proposals for changes in Pakistani law developed by other national and international institutions, the author makes an effort to justify the thesis that as long as the *blasphemy law* is not abolished or radically changed, a constructive interreligious dialogue is not possible.

The work gives a panoramic picture of the issue in question pointing at its historical and cultural foundations. It also gives a systematic review of documented cases that show how the applicable law is used in conflict situations and depicts its abusive nature. The dissertation also becomes an appeal to fight such unjust solutions. It is necessary to put pressure on the international arena in order to definitively change the unjust law which is so often the cause of abuse.